

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Pleegrechten voor kinderen: Een onderzoek naar het realiseren van de rechten van kinderen die in het kader van een ondertoezichtstelling in een pleeggezin zijn geplaatst

Zon, K.A.M. van der

Citation

Zon, K. A. M. van der. (2020, October 8). *Pleegrechten voor kinderen: Een onderzoek naar het realiseren van de rechten van kinderen die in het kader van een ondertoezichtstelling in een pleeggezin zijn geplaatst*. Meijers-reeks. Boom Juridisch. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/137311>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/137311>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/137311> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Zon, K.A.M. van der

Title: Pleegrechten voor kinderen: Een onderzoek naar het realiseren van de rechten van kinderen die in het kader van een ondertoezichtstelling in een pleeggezin zijn geplaatst

Issue Date: 2020-10-08

6 | Het opvoedingsbesluit

6.1 INLEIDING

Het laatste besluit dat in het internationale kader van dit onderzoek wordt besproken betreft het opvoedingsbesluit. Dat besluit ziet op de vraag waar het kind uiteindelijk op zal groeien. Kortgezegd kunnen hier twee beslissingen worden genomen – ofwel het kind gaat (op den duur) weer terug naar huis, ofwel het kind zal permanent in het pleeggezin gaan wonen. Dit besluit raakt aan twee op het oog tegengestelde belangen van kinderen die beide worden beschermd in kinder- en mensenrechtendocumenten. Allereerst is dat het belang van, en het recht op bescherming van de banden tussen kinderen en hun ouders, ofwel het recht op bescherming van het familieleven. In dat kader moeten kinderen en ouders zoveel mogelijk contact met elkaar onderhouden en zo snel mogelijk weer herenigd worden. Uit gedragswetenschappelijk onderzoek komt echter naar voren dat terugplaatsingen vaak niet lukken,¹ waardoor er reden is om terughoudend te zijn met terugplaatsingen. Tegenover het belang van de bescherming van het familieleven staat in zo'n geval het recht op continuïteit en stabiliteit in de opvoeding. Dat belang kan zich vertalen in een veilige en stabiele plek bij pleegouders, in het geval dat de ouders dat niet voldoende kunnen bieden. Maar het kan ook bestaan in terugplaatsing bij ouders die het kind nu en in de toekomst wél een veilige en stabiele plek kunnen bieden. Met andere woorden, kinderen hebben recht op een duurzame plek. Dit tweede belang wordt veelal aangevoerd wanneer bijvoorbeeld bepleit wordt om adoptie door pleegouders te vergemakkelijken.² Bij het opvoedingsbesluit moet dan ook niet alleen naar de gebeurtenissen uit het verleden, maar ook naar de toekomstige belangen van het kind worden gekeken.³

In de jurisprudentie van het EHRM is meermaals ingegaan op de afweging tussen familieleven van het kind enerzijds en continuïteit in de opvoeding anderzijds. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de kinderbeschermingssystemen in veel lidstaten van de Raad van Europa verschillen van de Nederlandse. In veel lidstaten wordt sneller overgegaan tot adoptie van pleegkinderen dan in Nederland gebruikelijk is. De situaties waar het Hof doorgaans over oordeelt

1 Sen & Broadhurst 2011.

2 Zie o.m. Bartholet 2000 en Gelles 1996.

3 Vgl. over de toekomstige belangen van het kind ook Freeman 2007b, p. 3.

behelzen dus verdergaande inbreuken op het familieleven dan de inbreuk op het familieleven door de Nederlandse gezagsbeëindiging. Anders dan bij de gezagsbeëindiging worden met de adoptie immers ook de familierechtelijke banden van het pleegkind met zijn oorspronkelijk ouders doorbroken.⁴ Dat heeft gevolgen voor de familienaam van het kind, het erfrecht, de afstamming en de mogelijkheden om omgang af te dwingen.

In dit hoofdstuk zal worden bekeken welke criteria kinder- en mensenrechten verbinden aan het opvoedingsbesluit. Vervolgens zullen deze kaders in hoofdstuk 11 naast de nationale wet- en regelgeving omtrent het opvoedingsbesluit worden gelegd. Op basis daarvan kan worden beoordeeld in hoeverre bij de uithuisplaatsingsbeslissing de rechten van het kind centraal staan.

6.2 HET OPVOEDINGSBESLUIT ONDER KINDER- EN MENSENRECHTENDOCUMENTEN

Over het opvoedingsbesluit zijn geen specifieke bepalingen te vinden in de kinder- en mensenrechtenverdragen. Dat komt omdat de beslissing vooral het gevolg is van een belangenafweging waarbij als gesteld zowel het recht van het kind op bescherming van zijn familieleven, als het recht van het kind op stabiliteit en continuïteit in de opvoeding centraal staan. Het opvoedingsbesluit is door deze twee op het oog tegengestelde belangen wellicht de moeilijkste beslissing die moet worden genomen in pleegzorgsituaties. Dat is ook terug te zien in kinder- en mensenrechtendocumenten. Bruning wijst erop dat kinder- en mensenrechtendocumenten zowel het recht van het kind op bescherming van zijn familieleven als zijn recht op continuïteit en stabiliteit benadrukken. Bovendien worden deze gekoppeld aan de overige belangen van het kind. Toch levert dat alles allerminst een blauwdruk op voor hoe al deze belangen zich nu precies tot elkaar verhouden.⁵

De spanning tussen de verschillende belangen van het kind bij het opvoedingsbesluit is duidelijk zichtbaar in kinder- en mensenrechtendocumenten. Zo betreft het EHRM in zijn jurisprudentie uit artikel 8 EVRM zowel het belang van het kind op hereniging, als zijn belang op continuïteit en stabiliteit.⁶

4 In dit hoofdstuk wordt hier verder niet op ingegaan nu de mogelijkheid van adoptie in Nederland nauwelijks wordt gebruikt. Centraal in dit hoofdstuk staat het besluit over de toekomst van het pleegkind en de verblijfplaats die daarbij hoort.

5 Bruning in haar noot bij EHRM 30 november 2017, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Kleine Kamer*), EHRC 2018/59.

6 Bruning in haar noot bij EHRM 30 november 2017, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Kleine Kamer*), EHRC 2018/59. Het VN-Mensenrechtcomité betreft beide belangen van het kind bij zijn beoordeling van het recht op bescher-

Datzelfde geldt voor het bepaalde in artikel 20 lid 3 IVRK. Cantwell en Holzscheiter wijzen erop dat de hier genoemde continuïteit in de opvoeding zowel kan refereren aan de achtergrond van het kind, als aan de continuïteit van zorg en daarmee het voorkomen van overplaatsingen.⁷ Het recht van het kind op continuïteit van de opvoeding kan dus gebruikt worden om te bepleiten dat het kind weer terug geplaatst dient te worden (wanneer het refereert aan de achtergrond van het kind), maar ook om te bepleiten dat het kind bij het pleeggezin moet blijven (wanneer het begrip refereert aan continuïteit van zorg). Zowel artikel 8 EVRM, als artikel 20 IVRK beschermen zo twee op het oog tegengestelde belangen van het kind. Dat leidt ertoe dat zowel de beslissing tot hereniging, als de beslissing tot gezagsbeëindiging onder deze rechten verdedigd kunnen worden. Dat maakt een zorgvuldige invulling van de belangen van het kind bij het opvoedbesluit derhalve des te meer van belang.

De toelichting bij de *Guidelines on Alternative Care* geeft enige verduidelijking over de verhouding tussen enerzijds de herenigingsdoelstelling, en anderzijds de stabiliteit in de opvoeding. Hierin wordt gesteld dat het doel van de plaatsing het vinden van een duurzame oplossing voor het kind is. De term duurzaamheid dient volgens de richtlijnen flexibel uitgelegd te worden. Daarbij gaat het er niet zozeer om voor eens en altijd een woonplek te vinden, maar veeleer om het waarborgen van veiligheid, stabiliteit en ondersteuning op een woonplek waar kinderen zich thuis voelen.⁸

In het navolgende zal allereerst worden ingegaan op de verplichting om waar mogelijk een hereniging tussen het kind en zijn ouders te realiseren. Slechts wanneer dat niet mogelijk is zal een beslissing genomen moeten worden over de toekomst van het kind. Onder paragraaf 6.4 wordt daarom ingegaan op de criteria die kinder- en mensenrechtendocumenten verbinden aan het opvoedingsbesluit en de procedurele waarborgen die daaraan worden verbonden.

6.3 DE UITHUISPLAATSING IS PRIMAIR GERICHT OP HERENIGING VAN HET PLEEGKIND MET ZIJN OUDERS

De uithuisplaatsing heeft als primair doel het herstellen van de band tussen ouders en kinderen. Zodra het pleegkind uit huis is geplaatst, moet dan ook alles in het werk gesteld worden om die hereniging mogelijk te maken, en moet bovendien regelmatig worden geëvalueerd of terugplaatsing mogelijk is.

ming van het familieleven. Zie VN-Mensenrechtencomité 26 september 2007, comm. nr. 1052/2002 (*N.T. tegen Canada*), par. 8.3.

7 Cantwell & Holzscheiter 2007, p. 61; zie ook Hodgkin & Newell 2007, p. 288-289.

8 Cantwell e.a. 2012, p. 72.

Dat terugplaatsing het primaire doel is, volgt reeds uit artikel 7 van het IVRK waarin staat dat het pleegkind voor zo ver mogelijk door zijn eigen ouders moet worden verzorgd. Sandberg wijst er net als Doek op dat ook uit artikel 9 IVRK een verplichting tot een zo spoedig mogelijke hereniging van kinderen met hun ouders valt af te leiden, nu artikel 9 IVRK stelt dat een scheiding tussen kinderen en hun ouders alleen als *ultimum remedium* is toegestaan.⁹ Ditzelfde wordt in de *Guidelines on Alternative Care* benadrukt in de paragrafen 48 tot en met 52, waarin de maatregelen worden benoemd die de staat moet nemen om terugplaatsing van het pleegkind bij zijn gezin te bevorderen. Het EHRM neemt hetzelfde uitgangspunt en heeft in een groot aantal zaken gesteld dat plaatsing in zorg in beginsel tijdelijk is, en dat deze moet worden beëindigd zodra dat mogelijk is.¹⁰ De bescherming onder artikel 8 EVRM impliceert volgens het Hof dat maatregelen worden genomen om de hereniging te bespoedigen.¹¹ De lidstaat moet dan ook kunnen laten zien dat actief is gewerkt om dat doel te bereiken. Daartoe moet in de eerste plaats regelmatig contact plaatsvinden tussen kinderen en hun ouders, en tussen kinderen en andere familieleden.¹² Ook hecht het EHRM er waarde aan dat kinderen en hun ouders niet te ver uit elkaar wonen (zie hierover ook hoofdstuk 5).¹³ De verplichting om maatregelen te nemen om de hereniging te bevorderen kent echter wel zijn grenzen. Zo oordeelde het Hof in *Johansen tegen Noorwegen* dat ouders geen aanspraak konden maken op maatregelen die de ontwikkeling van het kind zouden schaden.¹⁴

De herenigingsdoelstelling hangt sterk samen met de verplichting om regelmatig alle aspecten die samenhangen met de plaatsing te evalueren. Dat volgt in de eerste plaats uit artikel 25 IVRK. De *Guidelines on Alternative Care* zijn nog duidelijker over die verplichting tot evaluatie en stellen deze ‘bij voorkeur elke drie maanden’ moet plaatsvinden. Deze strikte invulling is, zo blijkt uit de toelichting bij de richtlijnen, opgenomen om te voorkomen dat scheidingen van ouders en kinderen langer dan noodzakelijk duren. Door elke drie maanden te evalueren wordt gepoogd om uithuisplaatsingen zo kort mogelijk te laten duren.¹⁵ Ook het EHRM stelt zich op het standpunt dat regelmatig onder-

9 Sandberg 2019, p. 23. Doek 2006, p. 25-26.

10 Bruning en Florescu 2016, p. 179-180.

11 EHRM 30 november 2017, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Kleine Kamer*), par. 105; EHRM 25 februari 1992, appl. no. 12963/87 (*Margareta en Roger Andersson tegen Zweden*), par. 91.

12 EHRM 22 juni 1989, appl. no. 11373/85 (*Eriksson tegen Zweden*), par. 71. Zie ook onder het VN-Mensenrechtencomité de zaak *N.T. tegen Canada* waarin het VN-Mensenrechtencomité de staat de vergaande omgangsbepalingen zwaar aanrekende, nu het daarbij had bijgedragen aan de verdere verwijdering tussen moeder en dochter. VN-Mensenrechtencomité 20 maart 2007, comm. nr. 1052/2002 (*N.T. tegen Canada*), par. 8.6.

13 EHRM 24 maart 1988, appl. no. 10465/83 (*Olsson tegen Zweden – Olsson I*), par. 81.

14 EHRM 7 augustus 1996, appl. no. 17383/90 (*Johansen tegen Noorwegen*), par. 78.

15 Cantwell e.a. 2012, p. 73.

zocht moet worden of de plaatsing nog altijd noodzakelijk is.^{16,17} Dat is volgens het EHRM het minste dat kan worden verwacht van de nationale autoriteiten.¹⁸ Bovendien kan een regelmatige evaluatie de veiligheid van het kind op de plaatsing vergroten, zo bleek uit de zaak *Scozzari en Giunta tegen Italië*. In die zaak werden de kinderen in een instelling geplaatst waarvan enkele leiders eerder waren veroordeeld voor pedofiele activiteiten.¹⁹

6.3.1 Begeleiding van de terugplaatsing

Wanneer wordt besloten tot terugplaatsing, moet deze plaatsing zorgvuldig worden voorbereid en begeleid.²⁰ De *Guidelines on Alternative Care* stellen daarover dat de terugplaatsing geleidelijk en gecontroleerd moet worden uitgevoerd. Daarbij moet rekening worden gehouden met het geslacht, de leeftijd, het ontwikkelingsniveau en de specifieke omstandigheden van het kind.²¹ Dat wordt benadrukt in *General Comment* nummer 20 van het VN-Kinderrechtencomité. Daarin wordt onder verwijzing naar de *Guidelines on Alternative Care*, gesteld dat adolescenten die de alternatieve zorg verlaten, daarop voorbereid moeten worden en dat ze informatie moeten krijgen over arbeidsmogelijkheden en huisvesting. Ook moeten zij psychologische ondersteuning ontvangen en toegang tot nazorg.²²

Dat de terugplaatsing voorbereid moet worden, is ook onderstreept door het EHRM. In de zaak *Olsson tegen Zweden (II)* stelde het Hof:

‘the reunion of natural parents with children who have lived for some time in a foster family needs preparation. The nature and extent of such preparation may depend on the circumstances of each case, but it always requires the active and understanding co-operation of all concerned. Whilst national authorities must do their utmost to bring about such co-operation, their possibilities of applying coercion in this respect are limited since the interests as well as the rights and freedoms of all concerned must be taken into account, notably the children’s interests and their rights under Article 8 of the Convention.’²³

16 EHRM 23 september 1994, appl. no. 19823/92 (*Hokkanen tegen Finland*), par. 55. Zie Van Bueren 2007, p. 134. Zie ook EHRM 17 juli 2014, appl. no. 19315/11 (*T. tegen Tsjechië*), par. 128. Zie hierover ook Bruning & Florescu 2016.

17 Bruning & Florescu 2016.

18 EHRM 30 mei 2006, appl. no. 34141/96 (*R. tegen Finland*), par. 90; EHRM 14 januari 2003, appl. no. 27751/95 (*K.A. tegen Finland*), par. 139.

19 EHRM 13 juli 2000, appl. nos. 39221/98 en 41963/98 (*Scozzari & Giunta tegen Italië*), par. 175.

20 *Guidelines on Alternative Care*, par. 132 en 134.

21 *Guidelines on Alternative Care*, par. 132.

22 VN-Kinderrechtencomité 2016, par. 54.

23 EHRM 27 november 1992, appl. no. 13441/87 (*Olsson tegen Zweden – Olsson II*), par. 90.

In de zaak *Scozzari tegen Giunta* benadrukte het Hof opnieuw het belang van een goede voorbereiding van de terugplaatsing en stelde dat 'it cannot underestimate the importance of preparatory counseling'.²⁴

6.4 DE BESLISSING OM HET GEZAG VAN OUDERS TE BEËINDIGEN

De plaatsing mag dan in beginsel gericht zijn op hereniging, toch zijn er situaties waarin het in het belang van het pleegkind noodzakelijk is om het gezag te beëindigen. De behoefte van het pleegkind aan een stabiele opvoedingssituatie kan zo een ingrijpende maatregel rechtvaardigen.²⁵

Hoewel het belang van het pleegkind bij een stabiele opvoedingssituatie reden kan geven om het gezag te beëindigen, moet die beslissing wel aan strenge voorwaarden voldoen. Zo heeft het EHRM in meerdere zaken geoordeeld dat het overgaan tot zo'n verstrekkende maatregel alleen is toegestaan onder 'exceptional circumstances'.²⁶ De beslissing kan dan ook: 'only be justified if they were motivated by an overriding requirement pertaining to the child's best interests'.²⁷ Er moet derhalve sprake zijn van exceptionele omstandigheden en de reden voor de beëindiging moet gerelateerd zijn aan de belangen van het kind. De vraag is derhalve welke exceptionele omstandigheden kunnen rechtvaardigen dat het gezag van de ouders wordt beëindigd.

Ferrer Riba wijst erop dat het EHRM bij het invullen van de belangen van het kind in zaken over de gezagsbeëindiging naar drie criteria in het bijzonder kijkt. Het Hof kijkt of er verbetering is in de thuissituatie; het onderzoekt of de ouders meewerken met de geboden hulpverlening en beziet in hoeverre het pleegkind inmiddels is gehecht in het pleeggezin.²⁸

De eerste twee criteria zien beide op de thuissituatie. Het EHRM heeft wel gesteld dat van dergelijke 'exceptional circumstances' sprake kan zijn als de oorspronkelijke familie van het pleegkind 'particularly unfit' is.²⁹ Terwijl

24 EHRM 13 juli 2000, appl. nos. 39221/98 en 41963/98 (*Scozzari & Giunta tegen Italië*), par. 175. Zie ook Grabenwarter 2014 p. 225.

25 Zie hierover ook Bruning en Florescu 2016.

26 EHRM 30 november 2017, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Kleine Kamer*), par. 106; EHRM 10 september 2019, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Grote Kamer*), par. 207; EHRM 19 september 2000, appl. no. 40031/98 (*Gnahoré tegen Frankrijk*), par. 59.

27 EHRM 10 september 2019, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Grote Kamer*), par. 209; EHRM 28 oktober 2010, appl. no. 52502/07 (*Aune tegen Noorwegen*), par. 66; EHRM 7 augustus 1996, appl. no. 17383/90 (*Johansen tegen Noorwegen*), par. 78.

28 Ferrer Riba 2010, p. 20.

29 EHRM 19 september 2000, appl. no. 40031/98 (*Gnahoré tegen Frankrijk*), par. 59; EHRM 13 maart 2012, appl. no. 4547/10 (*Y.C. tegen het Verenigd Koninkrijk*), par. 134.

tegelijktijd alles moet zijn geprobeerd om het pleegkind weer met zijn familie te herenigen.³⁰ Zo stelde het Hof in *Gnahoré tegen Frankrijk*:

‘it is clear that it is equally in the child’s interest for its ties with its family to be maintained, except in cases where the family has proved particularly unfit, since severing those ties means cutting a child off from its roots. It follows that the interest of the child dictates that family ties may only be severed in very exceptional circumstances and that everything must be done to preserve personal relations and, if and when appropriate, to “rebuild” the family.’³¹

Voordat kan worden overgegaan tot een gezagsbeëindiging moet dus alles in het werk worden gesteld om de thuissituatie te verbeteren. Dit leidt er ook toe dat wanneer er sprake is van verbetering in de thuissituatie opnieuw gekeken zal moeten worden in hoeverre de uithuisplaatsing nog altijd noodzakelijk is.³² Zo was het feit dat de verbeterde omstandigheden van de moeder in de zaak *Johansen tegen Noorwegen* onvoldoende waren meegewogen bij de beslissing tot beëindiging van het gezag van de moeder, voor het Hof aanleiding om te concluderen tot een schending van artikel 8 EVRM.³³ En ook in de zaak *Strand Lobben tegen Noorwegen* was de Grote Kamer van het EHRM van oordeel dat de nationale autoriteiten onvoldoende de verbeterde omstandigheden van de moeder hadden meegewogen in hun beslissing.³⁴ In *K. en T. Tegen Finland* oordeelde het EHRM tot een schending van artikel 8 EVRM

30 Zo oordeelde het Hof in *S.H. tegen Italië* dat niet duidelijk was waarom niet had kunnen worden volstaan met minder vergaande maatregelen; zie EHRM 13 oktober 2015 appl. no. 52557/14 (*S.H. tegen Italië*), par. 56.

31 EHRM 19 september 2000, appl. no. 40031/98 (*Gnahoré tegen Frankrijk*), par. 59.

32 Forder 2008, p. 56. Zie ook EHRM 26 februari 2002, appl. no. 46544/99 (*Kutzner tegen Duitsland*), par. 178. Opvallenderwijs lijkt het EHRM in de zaak *Strand Lobben tegen Noorwegen* echter weinig waarde te hechten aan verbeteringen in de thuissituatie. Ondanks het feit dat de moeder in deze zaak inmiddels getrouwd was en een tweede kind had gekregen voor wie ze zelfstandig zorgde zonder dat daarover zorgen bestonden, concludeerde het Hof dat de adoptie van het eerste kind van klagster geen schending van artikel 8 EVRM opleverde. In de *dissenting opinion* bij deze zaak (de zaak werd beslist met een meerderheid van vier stemmen tegen drie) wijzen de dissenters erop dat het Hof te veel op het naleven van de procedurele waarborgen heeft geleund, zonder daarbij voldoende ook het belang van het kind bij een hereniging in overweging te nemen. Zie de *dissenting opinion* bij EHRM 30 november 2017, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Kleine Kamer*), par. 5. Ook Bruning stelt in haar noot bij deze zaak dat te gemakkelijk voorbij is gegaan aan verbeteringen in de thuissituatie van de moeder; zie daarover EHRC 2018/59, onder punt 9. Na verwijzing van de zaak, kwam de Grote Kamer van het EHRM overigens wel tot een schending van artikel 8 EVRM; zie EHRM 10 september 2019, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Grote Kamer*).

33 EHRM 7 augustus 1996, appl. no. 17383/90 (*Johansen tegen Noorwegen*), par. 83-84. Zie eveneens EHRM 10 april 2012, appl. no. 19554/09 (*Pontes tegen Portugal*), par. 79.

34 EHRM 10 september 2019, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Grote Kamer*), par. 220 en 225.

omdat de nationale autoriteiten ondanks verbeteringen in de thuissituatie niet hadden bekeken of een hereniging mogelijk was.³⁵ Verbeteringen in de thuissituatie moeten er zodoende toe leiden dat de noodzaak van de plaatsing wordt geëvalueerd. Tegelijkertijd dienen deze verbeterde omstandigheden betrokken te worden in de belangenafweging die leidt tot gezagsbeëindiging. Dat neemt niet weg dat dergelijke verbeteringen wel voldoende stabiel moeten zijn. Zo overwoog het EHRM in *Olsson tegen Zweden (no. 1)* dat:

‘it is justifiable not to terminate public care unless the improvement in the circumstances that occasioned it appears with reasonable certainty to be stable; it would clearly be contrary to the interests of the child concerned to be restored to his parents, only to be taken into care again shortly afterwards’.³⁶

Waar het gaat om vraag of ouders meewerken aan de hulpverlening stelt Ferrer Riba dat dit criterium niet te strikt moet worden uitgelegd. Het is niet zo dat wanneer ouders niet meewerken met de hulpverlening een gezagsbeëindiging gerechtvaardigd kan worden. Andersom is het wel zo dat wanneer autoriteiten zich hebben ingezet om een hereniging mogelijk te maken en dit vervolgens mislukt louter en alleen door de houding van de ouders, er geen sprake kan zijn van een schending van het recht van ouders op hereniging.³⁷ Desalniettemin rekende de Kleine Kamer van het EHRM het de moeder in de zaak *Strand Lobben tegen Noorwegen* zwaar aan dat zij bleef strijden voor de terugplaatsing van haar zoon.³⁸ In de *dissenting opinion* bij de zaak stellen rechters Grozev, O’Leary and Hüseyinov vraagtekens bij deze benadering. Zij stellen dat ‘since both the foster parents and domestic authorities were deemed to be acting in the best interests of the child, by challenging or being in conflict with them the first applicant was perceived to be doing the opposite’.³⁹ Juist nu het handelen van de moeder niet door een externe partij was beoordeeld, maar door dezelfde autoriteiten met wie de moeder steeds in strijd lag, kon volgens de *dissenters* getwijfeld worden aan de onafhankelijkheid van die beoordeling. Ook de Grote Kamer van het EHRM is van mening dat het de moeder in deze zaak niet kon worden aangerekend dat zij door bleef strijden voor haar kind.⁴⁰

35 EHRM 12 juli 2001, appl. no. 25702/94 (*K. en T. tegen Finland*), par. 178. Zie hierover ook Forder 2008, p. 56.

36 EHRM 24 maart 1988, appl. no. 10465/83 (*Olsson tegen Zweden – Olsson I*), par. 76. Zie ook Ferrer Riba 2010, p. 21.

37 Ferrer Riba 2010, p. 21. Zie ook EHRM 19 september 2000, appl. no. 40031/98 (*Gnahoré tegen Frankrijk*).

38 EHRM 30 november 2017, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Kleine Kamer*), par. 127.

39 *Dissenting opinion* bij EHRM 30 november 2017, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Kleine Kamer*), onder 6.

40 EHRM 10 september 2019, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Grote Kamer*), par. 223.

De thuissituatie speelt dus een belangrijke rol in de te maken belangenafweging. Toch moet ook nadrukkelijk worden gekeken naar de gehechtheid van het kind in het pleeggezin. Dat belang wordt allereerst benadrukt in artikel 20 van het IVRK. Daarin staat dat bij het vinden van passende oplossingen voor het kind dat niet bij zijn ouders kan wonen, rekening moet worden gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding. Dat begrip continuïteit verwijst onder meer naar de duurzaamheid van de plaatsing. De duurzaamheid van de plaatsing mag dan, zoals in hoofdstuk 4 besproken, geen grote rol hebben gespeeld bij het opstellen van artikel 20 IVRK, wel werd destijds door de Amerikaanse afgevaardigde hieromtrent een voorstel gedaan. Deze afgevaardigde stelde voor om in het IVRK op te nemen dat Staten de mogelijkheid van adoptie moeten bieden voor uit huis geplaatste kinderen.⁴¹ Dat voorstel werd echter niet overgenomen, aangevoerd werd dat adoptie niet de enige oplossing is als kinderen niet bij hun eigen familie kunnen opgroeien.

Wel komt uit het voorstel naar voren dat – in ieder geval naar het oordeel van de Amerikaanse afgevaardigde – de plaatsing in pleegzorg geen permanente oplossing is. Dat lijkt ook te worden onderschreven in de *Declaration on Foster Placement and Adoption*. Artikel 11 daarvan noemt expliciet dat de pleegzorgplaatsing tijdelijk van aard is. Desalniettemin moet de plaatsing indien noodzakelijk wel voort kunnen duren tot aan de volwassenheid. Ook mag de plaatsing, volgens dezelfde bepaling niet in de weg staan aan een terugkeer naar huis, noch aan een adoptie. De bepaling geeft dus weinig handvatten voor de vraag hoe lang het pleegkind in onduidelijkheid mag verkeren over zijn toekomstperspectief, maar noemt vooral dat verschillende opties mogelijk moeten zijn.

De *Guidelines on Alternative Care* zijn duidelijker. Paragraaf 12 van de *Guidelines* stelt dat een veilige en ononderbroken gehechtheid van kinderen met hun verzorgers een van de basisbehoeften van het kind is. In paragraaf 87 benadrukken de richtlijnen daarom dat het kind een band op moet kunnen bouwen met een specifieke verzorger. Verzorgers van kinderen moeten, zo stelt paragraaf 90, begrijpen wat het belang is van het opbouwen van een positieve, veilige en stimulerende relatie met kinderen. Bovendien moet ze deze relatie ook kunnen opbouwen. Paragraaf 60 voegt daaraan toe dat frequente overplaatsingen schadelijk zijn voor het kind en zoveel mogelijk moeten worden voorkomen.

Ook het VN-Mensenrechtencomité wees in *N.T. tegen Canada* op het belang van het kind bij duidelijkheid over zijn opvoedingsperspectief.⁴² En in de jurisprudentie van het EHRM wordt eveneens steeds vaker ingegaan op het

41 Detrick 1992, p. 280.

42 VN-Mensenrechtencomité 26 september 2007, comm. nr. 1052/2002 (*N.T. tegen Canada*), par. 8.10.

belang van het kind bij continuïteit en stabiliteit in de opvoeding.⁴³ Dat deze behoefte toeneemt naarmate het pleegkind langer in het pleeggezin woont, komt naar voren in de zaak *Moretti en Benedetti tegen Italië*, waarin het Hof overweegt dat een nieuwe scheiding tussen ouders en kinderen een nieuw trauma kan opleveren.⁴⁴ De gehechtheid van het pleegkind in het nieuwe gezin kan er zo voor zorgen dat een terugplaatsing niet meer aan de orde is. Daarbij is het wel noodzakelijk dat de mogelijkheid van terugplaatsing serieus is overwogen.⁴⁵ Een automatische gezagsbeëindiging als gevolg van een strafrechtelijke veroordeling kan de toets van artikel 8 EVRM dan ook niet doorstaan.⁴⁶ Daarbij oordeelt het EHRM dat het belang van continuïteit in de opvoeding des te zwaarder weegt wanneer het om jonge kinderen gaat,⁴⁷ hetgeen overeenkomt met de mening van het VN-Kinderrechtencomité.⁴⁸ Dat de gehechtheid van het kind in het nieuwe pleeggezin ervoor kan zorgen dat een terugplaatsing niet aan de orde is, is zelfs het geval als de initiële beslissing om uit huis te plaatsen de toets van artikel 8 EVRM niet kan doorstaan.⁴⁹ Daarmee kan het voorkomen dat rechters voor een *fait accompli* worden geplaatst. Hoewel in het voortraject veel mis is gegaan, is het kind inmiddels veilig gehecht in het pleeggezin en kan het niet meer worden teruggeplaatst. In die omstandigheden kunnen de belangen van het kind vergen dat de pleeggezinplaatsing wordt voortgezet. De belangen van het kind wegen dan dus zwaarder dan die van zijn ouders. Het Straatsburgse Hof overwoog hierover in de zaak *Haase tegen Duitsland* dat

‘Experience shows that when children remain in the care of youth authorities for a protracted period, a process is set in motion which drives them towards an irreversible separation from their family. When a considerable period of time has passed since the children were first placed in care, the children’s interest in not undergoing further de facto changes to their family situation may prevail over the parents’ interest in seeing the family reunited.’⁵⁰

In *Y.C. tegen het Verenigd Koninkrijk*⁵¹ gaven eveneens de belangen van het kind bij continuïteit en duidelijkheid de doorslag, hoewel nog niet vaststond dat de moeder niet zelf in staat was haar kind op te voeden (laat staan ‘particu-

43 Zie over deze verandering in benadering ook Angius 2015. Zie ook Bruning 2003.

44 EHRM 27 april 2010, appl. no. 16318/07 (*Moretti en Benedetti tegen Italië*), par. 22.

45 EHRM 14 januari 2003, appl.no 27751/95 (*K.A. tegen Finland*), par. 98.

46 EHRM 17 juli 2012, appl.no 64791/10 (*M.D. en anderen tegen Malta*), par. 77.

47 EHRM 30 november 2017, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Kleine Kamer*), par. 107.

48 VN-Kinderrechtencomité 2005, par. 75.

49 Zie EHRM 8 april 2004, appl. no. 11057/02 (*Haase tegen Duitsland*) en EHRM 25 november 2004, appl. no. 23660/02 (*Vitters tegen Nederland*).

50 EHRM 8 april 2004, appl. no. 11057/02 (*Haase tegen Duitsland*), par. 103.

51 EHRM 13 maart 2012, appl.no 4547/10 (*Y.C. tegen het Verenigd Koninkrijk*), EHRC 2012/111, m.nt. Bruning.

larly unfit' was). In deze zaak ging het om een kind dat op zijn zevende met spoed uit huis werd geplaatst. Al na een jaar uit huis te zijn, werd besloten geen onderzoek meer te doen naar de opvoedkwaliteiten van de moeder. De vijf maanden die een dergelijk onderzoek in beslag zouden nemen, werden te lang bevonden omdat dit de stabiliteit van de plaatsing in het geding zou brengen, en dus zouden knellen met de belangen van het kind.⁵² Het EHRM ging akkoord met deze gang van zaken, en gaf vervolgens verdere invulling aan het belang van het kind in deze zaken. Daarbij stelde het Hof dat in ieder geval meegenomen moest worden: de leeftijd, rijpheid en mening van het kind, de te verwachten effecten op het kind als gevolg van het feit dat hij geen lid meer is van zijn biologische familie en de relatie van het kind met zijn familieleden.

De belangen van het kind bij continuïteit en stabiliteit kunnen zo de gezagsbeëindiging rechtvaardigen. Desalniettemin lijkt het Straatsburgse Hof de belangen van het kind bij stabiliteit en continuïteit niet altijd even zwaar mee te wegen. Zo oordeelde het in de zaak *V.D. en anderen tegen Rusland*,⁵³ dat de beslissing om het pleegkind van de klaagster na negen jaar weer terug te plaatsen bij zijn ouders geen schending opleverde van artikel 8 EVRM. Het kwam tot die beslissing ondanks het feit dat de juridische ouders van het kind acht jaar lang geen contact met hem hadden gehad. Op het eerste gezicht lijkt deze beslissing in strijd met voorgaande zaken van het EHRM, waarin het juist overwoog dat met het verstrijken van de tijd de hereniging van het kind en zijn ouders niet meer in het belang van het kind zal zijn.⁵⁴ Dat geldt in het bijzonder wanneer het kind geen contact met zijn ouders heeft.⁵⁵ Het verschil tussen de zaak *V.D. en anderen tegen Rusland*, en eerdere zaken voor het EHRM, is echter dat in *V.D. en anderen tegen Rusland* niet de ouders klaagden over het genomen opvoedingsbesluit, maar juist de pleegmoeder. Nu het niet veel voorkomt dat een pleegouder klaagt over terugplaatsing van het pleegkind, is het lastig om algemene conclusies te verbinden aan deze uitspraak. Desalniettemin lijkt het erop dat het Hof, wanneer het gaat om een inbreuk op het recht op bescherming van het familieleven van pleegouders een ruimere *margin of appreciation* toekent aan lidstaten, dan wanneer het gaat om een klacht die wordt ingediend door ouders. Die redenering is mijns inziens te verdedigen vanuit de gedachte dat het EHRM als uitgangspunt neemt dat kinderen en hun ouders herenigd moeten worden. Zou het Hof inbreuken op de rechten van pleegouders op bescherming van hun familieleven even streng toetsen als inbreuken van de rechten van ouders, dan zou dat botsen met de herenigingsdoelstelling. Desalniettemin is de beslissing vanuit de positie van het kind

52 EHRM 13 maart 2012, appl.no 4547/10 (*Y.C. tegen het Verenigd Koninkrijk*), par. 145.

53 EHRM 9 april 2019, appl. no. 72931 (*V.D. en anderen tegen Rusland*).

54 EHRM 8 april 2004, appl. no. 11057/02 (*Haase tegen Duitsland*), par. 103.

55 EHRM 8 april 2004, appl. no. 11057/02 (*Haase tegen Duitsland*), par. 103.

te betreuren, nu zijn belang bij continuïteit en stabiliteit niet in overweging is genomen. Dat zou wellicht anders zijn geweest wanneer het EHRM het de pleegmoeder had toegestaan om namens haar voormalig pleegkind te klagen. In dat geval had het Hof immers ook de rechten en belangen van het pleegkind moeten toetsen. Ondank een poging van de pleegmoeder om namens haar pleegzoon te klagen, oordeelde het Hof echter dat de pleegmoeder in deze zaak niet kon klagen namens de pleegmoeder nu hij in rechte vertegenwoordigd werd door zijn juridisch ouders.⁵⁶

6.5 PROCEDURELE WAARBORGEN BIJ HET OPVOEDINGSBESLUIT

Kinder- en mensenrechtendocumenten geven zo een aantal relevante factoren die meegenomen moeten worden in de belangenafweging in het kader van het opvoedingsbesluit. Een blauwdruk voor de vraag in welke situaties een gezagsbeëindiging kan worden gerechtvaardigd, kan als gezegd echter niet worden gegeven. Juist waar het gaat om een gezagsbeëindiging moet daarom heel zorgvuldig in kaart worden gebracht en onderbouwd welke gevolgen de beslissing in een individueel geval zal hebben. Dat onderkennen ook het VN-Mensenrechtencomité en het EHRM. In de zaak *Buckle tegen Nieuw-Zeeland*, achtte het Comité het vooral van belang dat de nationale autoriteiten hadden kunnen aantonen dat zij een zorgvuldige belangenafweging hadden gemaakt.⁵⁷ Ook het EHRM oordeelt dat naar mate de inbreuk op het familieleven groter is, het beslisproces strenger zal moeten zijn.⁵⁸

Bij de beoordeling van een gezagsbeëindiging kijkt het EHRM naar de wijze waarop gebruik is gemaakt van bewijs en hoe dat bewijs is beoordeeld, terwijl ook wordt bezien in hoeverre ouders zijn betrokken bij de besluitvorming.⁵⁹ Dat betekent dat de stellingen die worden aangevoerd, moeten worden onderbouwd met rapportages, terwijl in de besluitvorming ook duidelijk moet zijn op welke wijze die rapporten zijn betrokken in de besluitvorming. Bruning en Florescu wijzen erop dat wanneer rapportages van gedragswetenschappers tegenstrijdige conclusies omvatten, het EHRM ernaar neigt om in het voordeel van de klagers te oordelen. Het oordeelt in zo'n geval dat de beëindiging van het gezag een schending van artikel 8 EVRM oplevert.⁶⁰

Juist bij vergaande beslissingen als een gezagsbeëindiging legt het EHRM de nadruk op procedurele waarborgen. Het EHRM beoordeelt dan vooral of

56 EHRM 9 april 2019, appl. no. 72931 (*V.D. en anderen tegen Rusland*). par. 80-84. Zie hierover ook Van der Zon 2019.

57 VN-Mensenrechtencomité 16 november 2000, appl. no. 858/1999 (*Buckle tegen Nieuw-Zeeland*).

58 EHRM 30 november 2017, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Kleine Kamer*), par. 107.

59 Bruning & Florescu 2016, p. 182.

60 Bruning & Florescu 2016, p. 182.

de nationale gerechtshoven een zorgvuldige inhoudelijke belangenafweging hebben gemaakt waarbij alle relevante onderdelen zijn betrokken. In hun *dissenting opinion* bij de zaak *Strand Lobben e.a. tegen Noorwegen* wijzen de rechters Grozev, O'Leary en Hüseyinov op de risico's van een dergelijke aanpak. 'An excessive focus on procedures risks rendering banal what are far-reaching intrusions in family and private life',⁶¹ zo stellen de *dissenters*. Hiermee wijzen ze erop dat ingrijpende beslissingen als gezagsbeëindiging of adoptie nooit tot een schending van artikel 8 EVRM leiden, zolang de nationale autoriteiten maar kunnen laten zien dat ze een zorgvuldige belangenafweging hebben gemaakt.⁶² Een zorgvuldige toetsing vraagt volgens hen echter zowel om een procedurele als om een materiële invulling van de rechten en belangen van het kind.

6.5.1 Het meewegen van de mening van het kind

Evenals bij de in de voorgaande hoofdstukken besproken beslissingen zal opnieuw de mening van het kind moeten worden meegenomen in de belangenafweging.⁶³ Dat het VN-Mensenrechtencomité de mening van het kind betreft in zijn beoordeling liet het zien in de zaak *N.T. tegen Canada*. In die zaak leidde de uithuisplaatsing van een vier jaar oud meisje uiteindelijk tot een adoptie. Zowel de verbale als de non-verbale communicatie van het kind werd door het Comité betrokken in zijn beoordeling van de zaak. Zo stelde het dat het kind meerdere keren had aangegeven dat zij naar huis wilde;⁶⁴ dat ze huilde na afloop van elk bezoek;⁶⁵ dat ze zich met het verstrijken van de tijd in een tweestrijd geplaatst voelde en niet meer wist bij wie ze thuis hoorde⁶⁶ en dat ze uiteindelijk sterke banden met haar pleegouders had ontwikkeld, bij wie ze nu ook graag wilde wonen.⁶⁷

Het VN-Mensenrechtencomité betreft de mening van de minderjarige echter niet alleen in zijn eigen beoordeling, het verwacht ook van lidstaten dat zij

61 EHRM 30 november 2017, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Kleine Kamer*), joint dissenting opinion of judges Grozev, O'Leary and Hüseyinov, par. 28.

62 Zie de noot van Bruning bij EHRM 30 november 2017, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen – uitspraak van de Kleine Kamer*), EHRC 2018/59.

63 Artikel 12 IVRK; zie voor een uitwerking van de vereisten aan het hoorrecht par. 3.11.

64 VN-Mensenrechtencomité 26 september 2007, comm. nr. 1052/2002 (*N.T. tegen Canada*), par. 8.6.

65 VN-Mensenrechtencomité 26 september 2007, comm. nr. 1052/2002 (*N.T. tegen Canada*), par. 8.6.

66 VN-Mensenrechtencomité 26 september 2007, comm. nr. 1052/2002 (*N.T. tegen Canada*), par. 8.10.

67 VN-Mensenrechtencomité 26 september 2007, comm. nr. 1052/2002 (*N.T. tegen Canada*), par. 8.10.

dat doen. In dezelfde zaak oordeelt het VN-Mensenrechtencomité dan ook kritisch over het feit dat het meisje niet gehoord was en stelt het:

‘In addition, there is no indication that the judge considered hearing the child, or that the child was involved at any point in the proceedings. While her wishes were expressed by her lawyer at trial, indicating that “she wished to remain with her present foster parents although she still indicated a wish to visit with her mother”, the judge found that “continued access would only keep this state of limbo (...).”⁶⁸

Het VN-Mensenrechtencomité vond het derhalve in deze zaak niet voldoende dat de mening van het meisje tijdens de procedure door haar advocaat werden vertegenwoordigd, de rechter had op zijn minst moeten overwegen om het meisje zelf te spreken. Gelet op de jonge leeftijd van het meisje, is dit een opvallende stellingname van het VN-Mensenrechtencomité.

Ook het EHRM betreft als beschreven in par. 2.5.3 regelmatig de mening van het kind in zijn belangenafweging. Zo ook in zaken waar het ging om een gezagsbeëindiging.⁶⁹ In de zaak *Bronda tegen Italië* ging het om de vraag of een veertienjarige moest worden herenigd met zijn ouders terwijl hij zelf in het pleeggezin wilde blijven. Het Hof stelde:

‘The Court attaches special weight to the overriding interest of the child, who, now aged fourteen, has always firmly indicated that she does not wish to leave her foster home. In the present case, S.’s interest outweighs that of her grandparents.’⁷⁰

Wil het kind niet naar huis, dan hebben autoriteiten maar beperkte mogelijkheden om druk uit te oefenen. Zo overwoog het Hof in *Olsson tegen Noorwegen (II)* ten aanzien van de mogelijkheden van de nationale autoriteiten dat ‘their possibilities of applying coercion in this respect are limited since the interests as well as the rights and freedoms of all concerned must be taken into account, notably the children’s’.⁷¹ En ook in *Aune tegen Noorwegen* hechtte het Hof veel belang aan de mening van de tienjarige in deze zaak, die aangaf dat hij graag zou willen dat zijn pleegouders, beslissingen over hem konden nemen.⁷²

Ten laatste dient nog gewezen te worden op de verplichting in kinder- en mensenrechtendocumenten om kinderen een effectief rechtsmiddel te bieden

68 VN-Mensenrechtencomité 26 september 2007, comm. nr. 1052/2002 (*N.T. tegen Canada*), par. 8.13.

69 Zie ook EHRM 27 april 2010, appl. no. 16318/07 (*Moretti en Benedetti tegen Italië*). Zie ook de noot van Forder bij deze zaak in EHRC 2010/79.

70 EHRM 9 juni 1998, appl. no. 22431/93 (*Bronda tegen Italië*), par. 62.

71 EHRM 27 november 1992, appl. no. 13441/87 (*Olsson tegen Zweden – Olsson II*). Zie ook Ferrer Riba 2010.

72 EHRM 28 oktober 2010, appl. no. 52502/07 (*Aune tegen Noorwegen*).

bij inbreuken op hun recht. Juist bij beslissingen over de vraag waar het kind zal opgroeien is duidelijk dat de belangen van het kind en die van zijn ouder niet parallel lopen. Mijns inziens volgt, zoals betoogd in paragraaf 3.13, uit kinder- en mensenrechtendocumenten dat kinderen juist in deze zaken een eigen vertegenwoordiger toegewezen moeten worden, zodat het kind zelf op kan komen voor zijn rechten.

6.6 CONCLUSIE

Het opvoedingsbesluit is wellicht de lastigste beslissing die moet worden genomen in het pleegzorgtraject. De beslissing die wordt genomen kan vergaande consequenties hebben voor het pleegkind. Terugplaatsing beëindigt het pleegzorgtraject en gesteld kan dan worden dat het doel van de plaatsing – de hereniging is bereikt. Toch kan niet worden ontkend dat terugplaatsingen vaak niet succesvol verlopen, dit terwijl een hernieuwde uithuisplaatsing traumatisch kan zijn voor het kind.

In kinder- en mensenrechtendocumenten zijn handvatten te vinden voor het invullen van de belangen van het kind bij het opvoedingsbesluit. Daarbij valt op dat de bepalingen die van toepassing zijn op het opvoedingsbesluit vaak twee zijden van de medaille beschermen. Zo betreft het EHRM in zijn beoordeling van artikel 8 EVRM zowel het belang dat het kind heeft bij hereniging, als het belang van het kind bij een stabiel verblijf in het pleeggezin. Juist die tweezijdige bescherming in kinder- en mensenrechtendocumenten maakt dat het van belang is dat het opvoedingsbesluit het gevolg is van een zorgvuldige belangenafweging waarbij zo nauwkeurig mogelijk in kaart wordt gebracht wat de gevolgen van de beslissing voor dit specifieke kind zijn.

Uitgangspunt in kinder- en mensenrechtendocumenten is dat de uithuisplaatsing gericht moet zijn op hereniging en dat dus ook alles in het werk moet worden gesteld om deze hereniging mogelijk te maken. Dat betekent ook dat kinderen en hun ouders zo veel mogelijk bij elkaar in de buurt moeten worden geplaatst en dat omgang gestimuleerd moet worden. Deze herenigingsdoelstelling vergt ook dat regelmatig geëvalueerd moet worden of de plaatsing nog noodzakelijk is en dat een terugplaatsing zorgvuldig moet worden voorbereid en begeleid om zo de slagingskansen van de terugplaatsing te vergroten

De gezagsbeëindiging komt pas aan bod wanneer sprake is van 'exceptional circumstances',⁷³ terwijl de beslissing 'can only be justified if they were motivated by an overriding requirement pertaining to the child's best interests'. Deze omstandigheden zien enerzijds op de thuissituatie van het kind, de vraag of de thuissituatie is verbeterd en of de ouders meewerken met de hulpver-

73 EHRM 30 november 2017, appl. no. 37283/13 (*Strand Lobben en anderen tegen Noorwegen*), par. 106.

lening. Dat laatste mag niet in de weg staan aan een hereniging, maar het kan reden zijn om te concluderen dat de inzet van hulpverlening in de thuissituatie niet succesvol is. Daarnaast dient ook de veilige gehechtheid van het kind in het nieuwe gezin te worden betrokken in de beoordeling. Is het kind veilig gehecht in het pleeggezin dan kan het belang van het kind bij continuïteit en stabiliteit in de opvoeding zwaarder wegen dan de belangen van de ouders bij terugplaatsing. Dat geldt des te meer wanneer het kind zelf aangeeft dat het in het pleeggezin wil blijven wonen.

Als gesteld maakt de individuele benadering die wordt vereist in de belangenafweging dat procedurele waarborgen extra belangrijk zijn. Er kan geen blauwdruk worden gegeven voor de te nemen beslissing: ieder belang moet zorgvuldig worden ingevuld en meegewogen op basis van beschikbaar onderzoek en feitelijke gegevens. Juist door inzichtelijk te maken hoe de verschillende belangen tegen elkaar zijn afgewogen, kan de beslissing getoetst worden. Tegelijkertijd dient ervoor gewaakt te worden dat de nadruk alleen maar komt te liggen op procedurele aspecten, nu hierdoor uit het oog kan worden verloren waar de zaak in essentie om draait.

Een analyse van hetgeen in kinder- en mensenrechtendocumenten is bepaald over het opvoedingsbesluit, levert de volgende uitgangspunten op:

- De inspanningen na een uithuisplaatsing moeten in de eerste plaats gericht zijn op hereniging:
 - Daartoe moet regelmatig omgang plaatsvinden tussen het pleegkind en zijn oorspronkelijke familie;
 - Het pleegkind moet – zoveel mogelijk – in de buurt van zijn gezin van oorsprong worden geplaatst.
- Wordt besloten tot terugplaatsing, dan moet die terugplaatsing zorgvuldig worden begeleid.
- Is terugplaatsing niet mogelijk, dan moet het pleegkind duidelijkheid worden geboden over zijn opvoedingsperspectief
- Voor beëindiging van het gezag zijn dan uitzonderlijk dringende redenen nodig.
- Factoren die van belang zijn bij de vraag of sprake is van uitzonderlijke omstandigheden zien op verbeteringen in de thuissituatie, de medewerking van ouders aan hulpverlening en de gehechtheid van het kind in het pleeggezin.
- Het opvoedingsbesluit dient zorgvuldig te worden onderbouwd.
- De mening van het kind moet zorgvuldig worden vastgesteld en meegewogen.
- Het kind moet een effectieve mogelijkheid hebben om op te komen voor zijn rechten.